Het intern kanaal voor het melden van een vermoedelijke integriteitsschending (« Klokkenluider »)

Hoofdstuk I
Wetgeving

De huidige bijlage aan het arbeidsreglement is gebaseerd op de volgende twee wetteksten:

- Het **gemeenschappelijk decreet en de ordonnantie** van **26 april en 16 mei 2019** betreffende de ombudsman van Brussel, die onder de bevoegdheid van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie vallen, zoals gewijzigd door het gemeenschappelijk decreet en de gemeenschappelijke ordonnantie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en de Franse Gemeenschapscommissie van 27 april 2023;
- Het **besluit van 7 december 2023** van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering tot uitvoering van artikel 15, § 2 van de gezamenlijke decreten en ordonnanties van 16 mei 2019 betreffende de Brusselse ombudsman (Inwerkingtreding: 1 januari 2024).

De desbetreffende wetgeving beoogt de modaliteiten vast te leggen aangaande de organisatie en de werking van het interne kanaal van het systeem voor het melden van een vermoedelijke integriteitsschending.

Hoofdstuk II
Definities

Openbaarmaking of openbaar maken: het mondeling of schriftelijk verstrekken van informatie over vermoede integriteitsschendingen.

Vermoedelijke integriteitsschending: wordt verstaan een ernstige nalatigheid, een misbruik of een inbreuk die een dreiging vormt of het openbaar belang schaadt.
Deze kan worden gemeld indien een persoon over informatie beschikt, met inbegrip van redelijke vermoedens, over feitelijke of mogelijke schendingen, die hebben plaatsgevonden of zeer waarschijnlijk zullen plaatsvinden binnen de Stad Brussel, waarin de melder werkt, zal werken in de toekomst of heeft gewerkt, alsmede over pogingen tot verhulling van dergelijke schendingen.

De volgende integriteitsschendingen zijn uitgesloten van het toepassingsgebied :
1° pesterijen, geweld op het werk en ongewenst seksueel gedrag op het werk ten aanzien van de personen bedoeld in artikel 2, § 1, 1°, van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;
2° discriminatie, rechtstreekse of onrechtstreekse, op grond van leeftijd, seksuele geaardheid, burgerlijke staat, geboorte, vermogen, geloof, levensbeschouwing, politieke overtuiging, syndicale overtuiging, taal, de huidige of toekomstige gezondheidstoestand, een handicap, een fysieke of genetische eigenschap, geslacht, zwangerschap, bevalling, moederschap, geslachtsverandering, nationaliteit, een zogenaamd ras, huidskleur, afkomst, nationale of etnische afstamming of sociale afkomst als bedoeld in artikel 4, 6° en 7°, van de ordonnantie van 4 september 2008 ter bevordering van diversiteit en ter bestrijding van discriminatie in het Brussels Gewestelijk openbaar ambt en als bedoeld in artikel 5, 2° en 3°, van het decreet van de Franse Gemeenschapscommissie van 9 juli 2010 ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie en de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling.

Melder: het personeelslid dat informatie meldt over vermoedelijke integriteitsschendingen.
Onder “personeelslid” worden volgende personen begrepen:
1° werknemers en personen die, anders dan krachtens een arbeidsovereenkomst, arbeid verrichten onder het gezag van een ander persoon, met inbegrip van de vakbondsafgevaardigden;
2° iedere persoon die werkt onder toezicht en leiding van aannemers, onderaannemers en leveranciers voor de Stad Brussel met inbegrip van de vakbondsafgevaardigden;

3° melders, wanneer zij een integriteitsschending vermoeden via informatie verkregen binnen een inmiddels beëindigde werkrelatie of tijdens de aanwervingsprocedure of andere precontractuele onderhandelingen.

Worden gelijkgesteld met personeelsleden:

1° zelfstandigen en

2° aandeelhouders en personen die behoren tot het bestuurlijk, leidinggevend of toezichthoudend orgaan van de Stad Brussel, met inbegrip van niet bij het dagelijks bestuur betrokken leden, alsook vrijwilligers en bezoldigde of onbezoldigde stagiairs.

Betrokken persoon: elke natuurlijke of rechtspersoon die in de melding wordt genoemd als persoon aan wie de vermoedelijke schending wordt toegeschreven of met wie die persoon in verband wordt gebracht.

Bevoegde dienst bij de Brusselse ombudsman: aanspreekpunt voor vermoedelijke integriteitsschendingen binnen de dienst van de Brusselse ombudsman.

Vertrouwenspersoon integriteit: minimum één persoon per taalrol, aangeduid binnen de Stad Brussel conform hoofdstuk 6 van het Besluit van 7 december 2023, voor het ontvangen van interne meldingen.

De vertrouwenspersoon integriteit is functioneel verbonden aan de Stadssecretaris. De Stadssecretaris zorgt voor:

1° de zichtbaarheid van de functie van de vertrouwenspersonen integriteit, waarvan deze het bestaan, de identiteit, de beschikbaarheid, de toegankelijkheid en de opdracht op permanente basis kenbaar maakt aan haar personeel;

2° de autonome en efficiënte uitoefening van de functie van vertrouwenspersoon integriteit door:

- te zorgen voor bescherming tegen ongepaste inmenging of druk, direct of indirect, van welke persoon dan ook, met name om informatie te verkrijgen die verband houdt of kan houden met de uitvoering van zijn functie;
- te voorzien in de middelen die nodig zijn om zijn functie in volledige vertrouwelijkheid uit te voeren;
- hem in staat te stellen de nodige tijd te besteden aan het uitoefenen van zijn functie;
- hem in staat te stellen alle contacten te onderhouden die nodig zijn voor het uitoefenen van zijn functie;
- hem in staat te stellen de vaardigheden en kennis te verwerven en/of te verbeteren die nodig zijn om zijn functie uit te oefenen.

3° de basisopleiding van de vertrouwenspersonen integriteit, waarvan de inhoud het voorwerp uitmaakt van een voorafgaand overleg met de OE Interne audit. De opleiding bevat ten minste een module met betrekking tot het rechtskader betreffende de rol van de vertrouwenspersoon integriteit en zijn status, alsook een module met betrekking tot de gesprekstechnieken.

De Stadssecretaris mag de vertrouwenspersoon integriteit, voor wie hij verantwoordelijk is, geen opdrachten geven met betrekking tot de uitvoering van zijn taken en heeft geen toegang tot de individuele gegevens en dossiers die door de vertrouwenspersoon integriteit worden behandeld. Zijn rol is beperkt tot het organiseren van het beheer van de afdeling.

Interne auditdienst: een onafhankelijke en objectieve dienst die een organisatie redelijke zekerheid verschaft over de mate van controle over haar activiteiten, advies geeft over hoe deze te verbeteren, helpt toegevoegde waarde te creëren, en die voldoet aan het Internationale Referentiekader van de Beroepspraktijken van de interne audit.

Integriteitscomité: orgaan samengesteld uit de OE Interne audit en de juridische dienst, en verantwoordelijk is voor de ontvankelijkheidsanalyse, het opstellen van de onderzoeksopdracht, de analyse van het onderzoeksrapport en de afsluiting van het onderzoek. In dit kader kan het Comité experten binnen de Stad Brussel uitnodigen om zich te laten bijstaan.

Auditcomité: orgaan dat functioneel bevoegd is voor de betreffende interne auditdienst en rapporteert aan het bevoegde bestuursorgaan. Door zijn structuur, samenstelling en positie in de organisatie waarborgt het Auditcomité de onafhankelijkheid van de betreffende interne auditdienst.

Represailles: elke directe of indirecte handeling of nalatigheid in een beroepscontext naar aanleiding van een interne of externe melding of openbaarmaking, waardoor de persoon die de melding doet ongerechtvaardigde schade lijdt of kan lijden.

Hoofstuk III
Procedure

1. Communicatie- en ontvangstmodaliteiten van een melding van een vermoedelijke integriteitsschending

Elk personeelslid kan, op basis van een redelijk vermoeden, een vermoedelijke integriteitsschending melden aan de interne actoren die bevoegd zijn voor de ontvangst van de meldingen.

De **vertrouwenspersoon integriteit en de OE interne audit** zijn **bevoegd** om de meldingen in ontvangst te nemen.

Het personeelslid dat overweegt een vermoedelijke integriteitsschending te melden, kan **informatie en advies** krijgen over de toepasselijke wetgeving van de vertrouwenspersoon integriteit.

De melding kan **schriftelijk en/of mondeling** en **anoniem** worden gedaan.

De ontvanger van de melding bezorgt aan de melder een **ontvangstbewijs** binnen zeven dagen na de datum van de schriftelijke melding of van het bij de melding gevoegde bewijs van de mondelinge melding. In geval van een anonieme melding wordt ook een ontvangstbewijs verstrekt via een beveiligd kanaal.

Elke melding wordt binnen zeven dagen na ontvangst van de melding opgenomen in **het register van vermoedelijke integriteitsschendingen**.

Behalve in het geval van een anonieme melding, bewaart de ontvanger van de mondelinge melding een schriftelijk bewijs. Hij geeft een kopie van het schriftelijke bewijs van de melding aan de melder, tezelfdertijd als de ontvangstbevestiging.

Als de melder hierom vraagt, wordt er een **persoonlijke ontmoeting** georganiseerd met de actor die de melding daadwerkelijk heeft ontvangen. Een gedelegeerd lid van de OE Interne audit neemt deel aan deze ontmoeting. Deze samenkomst moet binnen de vijftien dagen na het verzoek plaatsvinden. Deze samenkomst wordt zo georganiseerd dat de identiteit van de melder en van elke derde partij die in de melding wordt genoemd, vertrouwelijk blijft.

Behalve in geval van een anonieme melding, nodigt de interne actor, die de melding effectief heeft ontvangen, zo hij dat nodig acht, de melder uit voor een onderhoud om uitleg te geven bij de elementen van de vermoedelijke integriteitsschending die hij heeft gemeld en dit ten laatste de vijftiende dag volgend op het ontvangstbewijs. Een gedelegeerd lid van de OE Interne audit neemt deel aan dit onderhoud. Deze toelichtingen kunnen op verzoek van de melder schriftelijk worden verstrekt binnen vijftien dagen na ontvangst van de uitnodiging voor het gesprek.

Het personeelslid kan de vermoedelijke integriteitsschending melden bij de **Brusselse ombudsman,** in de volgend gevallen:
1° als er binnen de voorgeschreven termijnen geen enkel gevolg zal gegeven worden aan de melding;
2° hij als gevolg van deze melding het risico loopt te worden onderworpen aan een disciplinaire straf of enige andere vorm van vergelding, met inbegrip van bedreigingen met vergelding en pogingen tot vergelding.

2. Behandelingsmodaliteiten betreffende de melding van een vermoedelijke integriteitsschending

Het **Integriteitscomité** voert een **ontvankelijkheidsanalyse** uit en stelt een schriftelijk en gemotiveerd advies op over het gevolg dat moet worden gegeven aan de melding, uiterlijk binnen de termijn van drie maanden volgend op de ontvangstbevestiging.

Aan de melding kan een van onderstaande gevolgen worden gegeven:
1° **onontvankelijk** verklaren: bij gebrek aan voldoende elementen om te spreken van een redelijk vermoeden van een integriteitsschending;
2° een **intern onderzoek** openen;
3° **doorverwijzen** naar de bevoegde dienst van de Brusselse ombudsman bij een vermoeden van een integriteitsschending:
   a) wanneer de onderzoeksmiddelen die vereist zijn verder gaan dan dewelke kunnen worden ingezet in het kader van een intern onderzoek;
   b) die niet het voorwerp mag uitmaken van een intern onderzoek gezien het risico op belangenconflicten voor de door de gemachtigde onderzoekers of op inmenging van het personeelslid of de personeelsleden die bij de gemelde feiten betrokken zijn.

Het Integriteitscomité deelt het **schriftelijke en gemotiveerde advies** mee aan de melder.

Het Integriteitscomité stelt de Stadssecretaris schriftelijk in kennis van de opening van een onderzoek of, indien er een redelijk vermoeden bestaat dat hij of zij betrokken is bij de vermoedelijke intergriteitsschending, de bevoegde minister of staatssecretaris of het bevoegde beheersorgaan.

Het Integriteitscomité mag geen informatie verstrekken die hiërarchische verantwoordelijken in staat stelt om direct of indirect de identiteit te achterhalen van de melder of van een derde die in het meldingsrapport wordt genoemd.
Het Integriteitscomité brengt ook de bevoegde dienst bij de Brusselse ombudsman op de hoogte.

Het Integriteitscomité legt in het **register van vermoedelijke integriteitsschendingen** vast welke acties werden ondernomen naar aanleiding van de melding.

Op elk moment kan de melder contact opnemen met de bevoegde dienst bij de **Brusselse ombudsman** indien deze persoon van mening is dat de behandeling van deze melding door de actor die bevoegd is voor de verwerking van meldingen, kan worden bemoeilijkt door een gebrek aan vertrouwelijkheid of garanties van onafhankelijkheid.

3. Onderzoeksmodaliteiten betreffende de melding van een vermoedelijke integriteitsschending

Het **Integriteitscomité** stelt een **schriftelijke onderzoeksopdracht** op betreffende de vermoedelijke integriteitsschending. Het onderzoek wordt binnen de drie maanden volgend op de ontvankelijkheidsbeslissing afgesloten en kan met maximaal negen maanden worden verlengd om redenen die in het onderzoeksverslag naar behoren worden gemotiveerd.

Elke wijziging aan de onderzoeksopdracht wordt schriftelijk vastgelegd in een addendum.

De onderzoeksopdracht en eventuele addenda worden ondertekend en gedateerd door het Integriteitscomité.

Het **personeelslid dat het voorwerp uitmaakt van het onderzoek**, wordt **schriftelijk in kennis gesteld** van het onderzoek door het Integriteitscomité. Die kennisgeving bevat minstens:
1° een beschrijving van de vermoedelijke integriteitsschending die aanleiding geeft tot het onderzoek;

2° de mogelijkheid dat het onderzoek wordt uitgebreid tot feiten en omstandigheden die aan het licht kwamen en die nuttig kunnen zijn om de omvang, de aard en de ernst van de vermoede integriteitsschending te bepalen;
3° het recht van het personeelslid dat betrokken is bij het onderzoek om zich te laten bijstaan door een raadsman;
4° de naam, de taalrol en de contactgegevens van de onderzoekers die door de bevoegde interne auditdienst zijn gemachtigd;
5° het recht om in de loop van het onderzoek bijkomende onderzoekstaken te vragen.

De gemachtigde onderzoekers kunnen **elke persoon die zij geschikt achten uitnodigen** om een individuele verklaring af te leggen. Deze heeft het recht om zich te laten bijstaan door een advocaat of een vakbondsvertegenwoordiger. Personeelsleden moeten positief reageren op deze uitnodiging. De gemachtigde onderzoekers:
1° zorgen ervoor dat de personen die voor het onderzoek worden uitgenodigd, in alle vrijheid hun individuele verklaringen kunnen afleggen;
2° nemen de individuele verklaring af om objectieve informatie te verzamelen;
3° stellen een schriftelijk verslag op over elke individuele aangifte;
4° zorgen ervoor dat de betrokkene wordt geconfronteerd met de bevindingen van het onderzoek die op hem/haar betrekking hebben.

De uitgenodigde personen bezorgen de gemachtigde onderzoekers alle relevante en verhelderende informatie waarover zij in het kader van de onderzoeksopdracht beschikken.

Personen die een individuele verklaring afleggen, kunnen het schriftelijke verslag aanvullen en waar nodig opmerkingen maken.

Het **schriftelijk verslag van de individuele aangifte** wordt ondertekend en gedateerd door alle aanwezigen na de individuele verklaring. Als een uitgenodigde persoon of, desgevallend, zijn raadsman echter weigert te tekenen, dan wordt deze weigering in de schriftelijke notulen opgenomen.

Elke bladzijde van het verslag wordt genummerd. Na het afleggen van de individuele verklaring ontvangt elke uitgenodigde persoon een ondertekend exemplaar van zijn individuele verklaring.

Op elk moment tijdens het onderzoek kan de melder op eigen initiatief of op verzoek, schriftelijk of mondeling, uitleg verschaffen over de gemelde vermoedelijke integriteitsschending.

4. Afsluitingsmodaliteiten van het onderzoek betreffende de melding van een vermoedelijke integriteitsschending

Om het onderzoek af te sluiten stellen de gemachtigde onderzoekers **een verslag op met hun bevindingen, hun beoordelingen om de feiten te bepalen en/of bewijselementen** aan te voeren.

Op basis van dit rapport kan het **Integriteitscomité maatregelen aanbevelen** om de vermoedelijke integriteitsschending aan te pakken.

Indien het Integriteitscomité meent dat het verslag van het onderzoek voldoende elementen bevat om te besluiten dat de vermoedelijke integriteitsschending zich niet heeft voorgedaan, wordt het onderzoek **geseponeerd**.

Het schriftelijk rapport van het onderzoek wordt, zodat passende actie kan worden ondernomen, doorgestuurd:
1° naar de Stadssecretaris, of, indien er een redelijk vermoeden bestond dat de Stadssecretaris betrokken was bij de vermoedelijke integriteitsschending of wanneer de Stadssecretaris betrokken is bij de integriteitsschending, aan de bevoegde minister of staatssecretaris of het bevoegde bestuursorgaan;
2° naar het Auditcomité;

3° naar de bevoegde dienst bij de Brusselse ombudsman.

Het Integriteitscomité stelt de melder en de personen die bij het onderzoek betrokken zijn, **schriftelijk op de hoogte** van het resultaat van het onderzoek.

Wanneer het Integriteitscomité in de loop van de meldingsprocedure van oordeel is dat hij over voldoende aanwijzingen beschikt om te kunnen concluderen dat hij kennis heeft gekregen van een **misdrijf of een delict**, stelt hij de procureur des Konings daarvan onverwijld in kennis overeenkomstig artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering.

Het Integriteitscomité brengt de bevoegde dienst bij de Brusselse ombudsman schriftelijk op de hoogte.

Hoofdstuk IV
Bescherming

De **Brusselse ombudsman** beschermt de volgende personen tegen represailles die voortvloeien uit de melding van een veronderstelde integriteitsschending of uit hun deelname aan het daarop volgend onderzoek:
1° de melder;
2° de personen die een melder bijstaan in het meldingsproces in een professionele context en wiens bijstand vertrouwelijk zou moeten zijn;
3° derden die een band hebben met de melders en die het slachtoffer kunnen worden van represailles in een professionele context, zoals collega's of verwanten van de melders;
4° de juridische entiteiten die eigendom zijn van de melders of waarvoor de melders werken of waarmee de zij anderszins een band hebben in een professionele context.

Het personeelslid dat een veronderstelde integriteitsschending meldt, wordt **op zijn verzoek** onder bescherming van de Brusselse ombudsman geplaatst. Hij geniet de bescherming mits hij redelijke gronden had om aan te nemen dat de gemelde informatie waarachtig was op het moment van de melding.

Elke vorm van represailles, tegen de hierboven vermelde personen is **verboden**, met inbegrip van het dreigen met represailles en pogingen om represailles te nemen.

Hoofdstuk V
Sancties

Tegen een personeelslid kan een **tuchtprocedure** worden ingesteld indien vastgesteld wordt dat:
1° het personeelslid opzettelijk een melding van een vervalste en niet met de werkelijkheid strokende veronderstelde integriteitsschending heeft gedaan;
2° het personeelslid dat werd betrokken bij het onderzoek opzettelijk valse, niet met de realiteit strokende of onvolledige informatie ter beschikking van de onderzoekers heeft gesteld;
3° het personeelslid opzettelijk heeft gehandeld of beslissingen heeft genomen met als enig oogmerk een melding te belemmeren of het onderzoek te verhinderen, te bemoeilijken en/of te beëindigen of iemand daartoe aan te zetten;
4° het personeelslid heeft verzaakt aan zijn plicht om de vertrouwelijkheid van de identiteit van de melder te vrijwaren;
5° het personeelslid een poging tot, bedreiging met of vorm van represailles heeft ondernomen tegen de melder of een persoon dat bescherming geniet;
6° het personeelslid onrechtmatige procedures heeft aangespannen tegen de melder of een persoon dat bescherming geniet.

Met een **gevangenisstraf** van zes maanden tot drie jaar en met een **geldboete** van 600 tot 6.000 euro of met één van die straffen alleen, wordt gestraft de Brusselse overheidsinstantie, de leden van haar personeel, alsook elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die:

a) de melding belemmert of tracht te belemmeren;
b) represailles neemt tegen de personen die bescherming genieten;
c) onrechtmatige procedures inleidt tegen de personen die bescherming genieten;
d) inbreuk pleegt op de verplichting tot geheimhouding van de identiteit van de melders.

Onverminderd andere wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen voorzien, worden melders overeenkomstig de artikelen 443 tot en met 450 van het Strafwetboek gestraft wanneer wordt vastgesteld dat zij bewust valse informatie hebben gemeld of openbaar hebben gemaakt.

Personen die schade lijden als gevolg van dergelijke meldingen of openbaarmakingen hebben overeenkomstig de contractuele of buitencontractuele aansprakelijkheid recht op **schadevergoedingsmaatregelen** conform de toepasselijke regelgeving.